# ORDINATIO A.R.P.N. PETRI BECKX PRO TRIENNALI PHILOSOPHIAE STUDIO

Pieter Beckx

# ORDINATIO
## A. R. P. N. PETRI BECKX
PRO
## TRIENNALI PHILOSOPHIAE STUDIO

# ORDINATIO

PRO

## TRIENNALI PHILOSOPHIAE STUDIO

EX DEPUTATIONE CONGR. GEN. XXII

## AB A. R. P. N. PETRO BECKX

AD PROVINCIAS MISSA AN. M. DCCC. LVIII.

Cum Congregatio Generalis ultima, Provinciarum Postulata et gravia et multa attendens sollicite exquireret, quid factu opus esset, ut in Societatis Collegiis litterarum studia ad finem nobis propositum quam aptissime disponerentur: praeter alia id in primis providendum visum est, ut cum externi tum nostri praesertim Scholastici in rebus philosophicis solide et gnaviter instituerentur, multumque simul et strenue exercerentur. Ad hoc autem consequendum, considerata harum disciplinarum amplitudine et difficultate, triennale pro nostris philosophiae studium praescribere placuit. Et cum vehementer probasset Congregatio, ut in philosophia tradenda et discenda, quoad eius fieri posset, via et ratio, quam Patres nostri olim sapientissimis legibus stabilierant, hodie quoque teneretur; intelligens tamen alia hujus doctrinae capita nostra aetate latius, quam praeteritis saeculis tractanda, nonnulla etiam addenda esse, brevius *Decr. XXXIV.*

alia contrahi posse; eam mihi curam demandavit, ut quae singulis triennii annis docenda essent, ita designarem, ut haec materiarum distributio a vetere ratione studiorum non multum deflecteret. *Decr. eod.* Jam vero ut ingens periculum, quod magis quam unquam nostro saeculo ab ingeniorum mobilitate et opinandi licentia timendum est, a scholis nostris per doctrinae securitatem et uniformitatem arceretur; illud etiam adjecit, ut, si minus positiones singulae, at certe praecipua doctrinae capita determinarentur. *Decr. XXXII.* Quae quidem ut ea, qua par erat, consilii maturitate praestarem, Patribus eruditione et docendi peritia pollentibus non paucis, neque unius Provinciae vel nationis commendavi, ut de universo hoc negotio post multam deliberationem seu singuli seu collatis consiliis sententiam ad me suam perscriberent. Quod cum illi perdiligenter fecissent, rebus omnibus iterum iterumque discussis atque cum PP. Assistentibus aliisque viris doctis accurate perpensis, tandem sequentia statuenda mihi in Domino visa sunt.

I. In Collegiis, ubi nostri student, et ubicumque Societas in ordinandis studiis libera est, anno primo tradatur Logica et Metaphysica generalis, duabus quotidie lectionibus, matutina scilicet et pomeridiana, adjecta tertia de Mathesi elementari; anno secundo una lectio fiat de Metaphysica speciali, altera et tertia de Physica; anno vero tertio nonnisi duae lectiones praescribuntur, una de materia, quae ex Metaphysica speciali reliqua est, altera de Philosophia morali.

II. Ubi triennale studium ita ordinandum est, ut externi auditores Philosophiam biennio absolvere

possint, scholae ita disponantur, ut hi eas quoque Metaphysicae partes, quae tertio anno adsignatae sunt, et Philosophiam moralem cum reliquis discipulis audire queant [1]; nisi, ubi auditorum numerus magnus est, iis, qui biennio cursum absolvunt, proprius Lector, qui uno anno Metaphysicam specialem totam explicet, concedendus videatur. Provincialis, quae in hunc finem statuenda judicaverit, nobiscum communicet.

1 Quum talis lectionum distributio aliquantum difficilis esse videatur, unum alterumque modum, quo fieri possit, adnotare expediat. Physica igitur, sicut multis jam locis in more positum est, ita divisa, ut in quibus amplior est matheseos usus, seorsum tractentur, scholae triennio habendae hoc ordine disponi possunt:

| MANE | POST MERIDIEM. |
|---|---|
| Hora I. *Log. et Metaph. generalis.* | Hora I. *Log. et Metaph. generalis.* |
| Hora II. . . . . . . . . . | Hora II. *Mathesis elementaris* |
| Hora I. *Metaphysica specialis.* | Hora I. . . . . . . . . . |
| Hora II. *Physica experimentalis.* | Hora II. *Math. Physica.* |
| Hora I. . . . . . . . . . | Hora I. *Metaphysica specialis.* |
| Hora II. *Philosophia moralis.* | Hora II. . . . . . . . . . |

Scholis in hunc modum ordinatis auditores, qui biennio cursum absolvunt, praeter Logicam cum Met. gen. et Mathesin elem. primo jam anno cum auditoribus secundi anni lectioni de Physica, quam experimentalem vel Chimico physicam vocant, intersint; secundo anno, praeter Metaphysicae partes huic anno adsignatas, eas quoque, quae tertio anno praescriptae sunt, nec non Philosophiam moralem audiant; alteri autem de Physica lectioni adsistere liberum illis sit. Si vero iis primo quoque anno nonnisi tres lectiones praescribendae, nec tamen proprius Metaphysicae Lector concedendus esse videatur, reliquum est, ut, scholarum dispositione nonnihil immutata, secundo anno praeter Physicam experimentalem, Philosophiam moralem et illam Metaphysicae partem, in qua graviores de anima rationali et Deo quaestiones explicantur audiant, non solum Math. Physica sed etiam una Metahpysicae specialis lectione praetermissa.

III. Ubi nostri non student, et cursus biennio absolvi debet, duabus quotidianis lectionibus anno primo Logica et Metaphysica generalis, cum parte aliqua Metaphysicae specialis, anno secundo reliquae partes Metaphysicae specialis, et Philosophia moralis doceantur, adjecta tertia lectione anno primo Mathesis elementaris, anno secundo Physicae.

IV. Sicubi vero disciplina quaepiam addenda, aut alia pro externis auditoribus dispositio horum studiorum necessaria videatur; id nobis Provincialis examinandum proponat. In hujusmodi autem regionibus curandum omnino est, ut nostri ab externis separati ea ratione, quae supra exposita est (N. I.) instituantur.

*Decr. XXXVI.* V. Etsi ex mente Congregationis in triennali studio communi nonnisi Physica et Mathesis elementaris tradenda sit, nihil tamen obstat, quominus in magnis Collegiis commodo eorum, qui in his disciplinis ulterius progredi desiderant, Mathesis sublimis, Astronomia, Historia naturalis, aliaeve Physicae partes, quas ordinarius Professor vel nullo modo vel leviter attingit, praelegantur. Has vero lectiones ex nostris ii tantum audiant, qui, cursu communi absoluto, Provincialis judicio ad haec studia prosequenda aptiores sunt. Et tales quidem, etiam ubi haec schola extraordinaria non habetur, privatis lectionibus exercendi erunt. Neque enim cum Philosophiae studium ad veteris Rationis Stud. statuta revocari vellet Congregatio, eo intentio eius ferebatur, ut Mathematica et rerum naturalium scientia, quae hoc maxime tempore ad veram sanctamque doctrinam tuendam et propagandam plurimum valent, minus, quam decet, colerentur; sed ne hoc fieret cum detrimento aliarum

*Reg. Prov. 20 in Rat. stud.*

disciplinarum, exigendo ab omnibus, quae a paucis praestari vel possint vel debeant.

VI. Quia vero interdum ambigitur, quo se Physica et Mathesis elementaris, omnibus praescripta, extendat; partes harum facultatum ceu limites, quibus se Lectores et Examinatores continere debent, paucis juvat commemorare. Physicae igitur Professor, expositis proprietatibus corporum generalibus, agere debebit de solidis, liquidis et aëreis, praecipua Staticae et Dynamicae, Hydrostaticae et Hydrodynamicae, Aërostaticae et Pneumaticae praecepta declarans; tum imponderabilia pertractabit, de calore, de electricitate statica et dynamica, de luce exponens; Chimiae denique, Astronomiae et Metereologiae elementa, quoad per tempus licebit, suo quaevis loco adjiciet. Mathesis autem elementaris, quae primi anni auditoribus tradenda est, Algebrae praecepta usque ad aequationes secundi gradus, Geometriam, Trigonometriam planam et, quantum fieri potest, sphaericam comprehendat.

VII. Ut auditores methodo docendi uniformi juventur, et Lectores ipsi uberiorem et solidiorem sibi doctrinam acquirant, idem Professor anno primo Logicam et Metaphysicam generalem, secundo et tertio Metaphysicam specialem, et, si fieri potest, etiam Philosophiam moralem doceat.

VIII. At vero a studiis hoc modo dispositis tum demum id, quod quaerimus, sperare licebit, si reliqua, quae de docendi discendique ratione a majoribus nostris provide sancita sunt, rite ac diligenter serventur. Ad haec autem imprimis pertinet, ut non solum auditores, cum disputant, syllogistica forma, sed Lectores

quoque, cum docent, scholastica methodo utantur. Jure enim merito a Patribus Congregatis notatus est abusus, qui nonnullis in locis irrepsit, ut scilicet, scholastica methodo relicta, academicus quidam disserendi modus in praelectionibus adhibeatur. Quo fit, ut disciputi et difficilius intelligant tradita, et facilius obliviscantur intellecta, atque praeterea in disputationibus et examinibus pares minime sint oneri ipsis imposito tum arguendi tum solvendi argumenta methodo scholastica, qua tamen utuntur et uti debent, qui de ipsorum doctrina experimentum sumunt. Cui tam gravi malo ut Superiorum vigilantia remedium efficax adhiberi possit, providendum est, ut discipuli dialecticae praeceptis quam diligenter instituantur; quandoquidem e mente Congregationis logicis institutionibus ea praecipue de causa amplius temporis tributum est, ut auditores non solum praecepta probe intelligere, sed etiam in iis usu servandis plurimum exerceri possint; ex qua nimirum exercitatione illa ingenii cultura et conformatio, quae Philosophiae studio quaeritur, magnam partem pendeat.

IX. Postremo meum esse video, Superiores omnes et Lectores in Domino hortari atque monere, ut serio secum reputent, quae de latinae linguae usu et a S. P. N. Ignatio in Constitutionibus et a Societate congregata ejusque Praepositis saepe praecepta et inculcata sunt.
*Decr. XIX.* Atque sane cum Congregatio XXI non solum statuisset, ut hic usus in Logica, Metaphysica et Theologia docenda omnino retineretur, sed etiam aliquod desiderium ostendisset, ut in Physica et Mathesi tradenda revocaretur; vehementer dolendum est, in Collegiis, in quibus ad illud usque tempus sermo

latinus semper viguerat, exinde non solum physicas et mathematicas, sed logicas quoque et metaphysicas lectiones vernaculo sermone haberi coeptas esse. Quapropter cum postrema Congregatio Generalis et ea, quae de latinae linguae usu in Societate fovenda generatim constituta sunt, denuo confirmarit, et nominatim in superioribus classibus latinam linguam et formam syllogisticam non solum retinendam sed, sicubi in desuetudinem abierit, omni ope revocandam sanciverit: non possum non hujus decreti promptam et constantem executionem Superioribus et reliquis, ad quos pertinet, enixe commendare.

*Decr. XXV.*

*Decr. XXXI.*

## X. *Capita doctrinae a Professore Philosophiae triennio tradenda.*

De Philosophiae munere et partibus, utilitate et varia fortuna, breviter et accommodate ad incipientium captum, ita ut haec prolegomena paucis omnino lectionibus absolvantur.

### LOGICA.

*PARS I.*

1. De Logicae natura, objecto, fine et partitione. Haec quoque Magister hoc loco breviter pro discentium facultate exponat, infra i. e. initio secundae partis Logicae aut etiam in fine, ubi de scientia agitur, latius de iisdem disputaturus.

2. De idea, ejusque partitionibus; ubi genus, species et differentia, proprium et accidens, nec non quae categoriae dicuntur, quantum hoc loco satis est,

explicentur; de signi notione et divisione, de terminis eorumque affectionibus et partitionibus, praesertim de univocis, aequivocis et analogis, de simplicibus et complexis; tum singulari diligentia de definitione et divisione.

3. De judicii et propositionis notione et partitionibus; de propositionum veritate et falsitate aliisque proprietatibus; de earundem oppositione, aequipollentia et conversione.

4. De ratiocinii natura et principiis, de varia argumentatione ac praecipue de syllogismo, ejus structura et regulis, quae singulae enucleate explicandae; de inveniendo medio; de fallaciis; de variis syllogismi speciebus, de inductione atque caeteris argumentandi formis.

5. De demonstrationis natura et principiis, de medio demonstrationis; de ejus generibus, nominatim de analytica, synthetica, et quae ex utraque componitur, regressiva. Accurate etiam explicetur methodus et norma disputandi.

*PARS II.* 6 De vero generatim et de veritate logica in specie; num in sensu, an in solo intellectu esse possit; num in simplici intellectus apprehensione, an in judicio tantum reperiatur.

7. De ignorantia, dubitatione, opinione, probabilitate ejusque gradibus diversis; de certitudine et evidentia earumque partitione; an alia aliâ maior esse queat. De errore ejusque fontibus.

8. Sensus intimi natura et partitione explicata, declaretur, quae per eum certa fieri possint, quae non possint. Corporum deinde existentia contra Idealistas, et sensuum externorum veracitas contra Scepticos defendatur.

9. De intelligentia et ratiocinatione. Universalibus, praesertim specie, accuratius explicatis, imprimis conceptuum universalium existentia asseratur, mox iis objectivam, ut ajunt, realitatem respondere demonstretur, refutatis etiam, qui critici transcendentales dicuntur; postremo (ad refutandos praecipue recentiores nonnullos Pantheistas) probetur, unitatem, quae est in conceptu universali, in rerum natura non actu, sed potentia tantum seu fundamentaliter reperiri. De judiciis immediatis, et quomodo judicia omnia ex idearum comparatione efflorescant. De ratiocinio, praecognitis et praenotionibus; ubi declarandum est, quo pacto ratiocinio novae cognitiones comparentur, necnon quare conclusioni legitimae falsum subesse nequeat, et qua ratione praemissae ad assentiendum conclusioni cogant.

10. Auctoritatis et fidei, quae ea nititur, natura exponatur, et hujus certitudo, quanta et qualis sit monstretur; quo loco etiam artis criticae et hermeneuticae summa principia tradantur. Agendum igitur breviter est de instrumentis et testibus; atque regulis, quibus utrorumque veracitas cognoscitur, expositis, addenda sunt nonnulla de critices abusu, illius maxime, quam internam vocant.

11. Ostendatur Scepticismi universalis absurditas. Quaeratur deinde quatenus dubitatio, quae methodica dicitur, probanda, quatenus rejicienda sit; ubi ostendendum erit, neque ex sola propriae existentiae cognitione, neque ex sola intelligentia, sed ex hac et experientia simul ad certam rerum cognitionem perveniri.

12. Explicetur vis et natura sensus naturae communis, eoque ab hominum consensu distincto, mon-

stretur, neutrum haberi posse pro universali veri norma aut certitudinis principio; atque hic explicandum, quo pacto privata intelligentia naturalis certitudinis principium dici possit et debeat, subjecto a mediis et motivo certitudinis rite discreto.

13. Praemissa definitione scientiae, quae tum ab intelligentia tum ab opinione et fide discernitur, agatur de relatione inter scientiam et fidem, atque demonstretur, sicut ante omnem fidem, sive humanam sive divinam, scientia aliqua necessario praecedat, ita rursus scientiam quandam ex fide nasci; recte tamen ea quoque credi, quae minime intelliguntur: ubi de limitibus humanae intelligentiae. Agatur etiam de scientiae unitate et distinctione, atque varia disciplinarum genera earumque inter se nexus explicentur.

## METAPHYSICA GENERALIS.

1. De Metaphysicae objecto; de ejus munere causas rerum altissimas explicandi; de primis principiis, quomodo cognoscantur, an demonstrari possint.

2. De entis conceptu generalissimo, qui analogus esse demonstretur; de unitate, identitate et distinctione; ubi nominatim de distinctione inter rei constitutiva essentialia et attributa agendum est; de veritate et falsitate; de bonitate et malitia; de ordine; de simili et dissimili. Explicentur etiam notiones generales de pulchritudine et sublimi, quae ad metaphysicam artium (Aestheticam) pertinent.

3. De conceptu finiti et infiniti, ubi quaeratur etiam, an multitudo infinita possibilis sit.

4. De possibili et impossibili, ubi ostendendum, internam rerum possibilitatem ex Dei potentia aut voluntate non pendere; sed in ipsa Dei natura ultimo fundari.

5. De essentia et existentia, de substantiae conceptu, de substantia simplici et composita; de natura et subsistentia; de accidenti; de relatione.

6. De principio et causa, quo loco etiam de principio causalitatis et rationis sufficientis quaeratur: de variis causarum speciebus, ubi non solum de causa efficiente et finali, sed etiam de formali atque materiali, nec non de causa universali et particulari, necessaria et libera agendum est.

## METAPHYSICA SPECIALIS.

I. De corporibus.

1. De corporum natura, principiis intrinsecis et elementis; atque hic non solum atomorum et elementorum simplicium systemata, sed etiam quae Doctores Scholastici de materia, forma et privatione tradiderunt, diligenter exponenda sunt: quod nisi fiat, gravissimae veterum disputationes sive philosophicae sive theologicae, intelligi non poterunt.

2. De quantitate, extensione, continuo; de qualitate, compenetratione et reduplicatione corporum.

3. De motu, duratione et tempore, de spatio et loco.

4. De causalitate physica et actione corporum, ubi vera efficientia causarum creatarum non spiritualium modo, sed etiam materialium defendenda est.

5. De legibus naturae, earumque constantia et contingentia; et hic miracula et fieri posse et ab effectis naturalibus dignosci monstretur.

6. De rerum naturalium ortu et interitu; de earundem mutatione et conversione. Atque hic, quoad expedire visum fuerit, de variis cosmogoniae et geogoniae systematibus agatur, iis, quae impia et absurda sunt, refutatis.

II. DE ANIMABUS

7. De vita in universum. De vita organica. De vita sensitiva, ubi de anima bruti agatur.

8. Anima humana ex ipsa entis intelligentis natura demonstretur non solum simplex, h. e. partibus extra se positis non constans, sed etiam spiritualis esse, substantia scilicet a materia ita independens, ut sine ea et esse et operari possit; atque hac maxime immaterialitate, essentialis ejus ab anima bruti differentia ostendatur. Probetur deinde, animam rationalem non posse nisi creatione oriri, eamque cum corpore ita conjungi, ut *hujus sit vera per se atque immediata forma,* systematis, quae hanc naturae humanae unitatem tollunt, diligenter refutatis.

*Litterae apost. SSmi Dñi Nri PII P. P. IX ad Eñum S. R. E. Card. De Geissel Archiep. Colon. d. d. 15 Iun. 1857.*

9. De vi sentiendi atque in primis de sensu interno, num affectiones tantum, an substantiam attingat, quomodo sensus ab intellectuali sui cognitione differat: ubi eorum quoque refellenda est opinio, qui existimant, conscientia sui, qua scilicet homo (pronomine *Ego*) propriam personam asserit, primo et directe animam tantum, non naturam, anima et corpore constantem, comprehendi.

10. De sensu externo, sensoriis et sensationibus, ubi quaeratur, quomodo et per quas sensationes corporum existentia cognoscatur, et refutentur ii, qui per sensus objectum ipsis proprium vere cognosci negant. Denique de imaginatione et somniis, ubi etiam aliquid de erroribus phrenologorum addi potest.

11. De intelligendi facultate atque imprimis de idearum origine; refutatis videlicet erroribus eorum, qui Empirici vel Sensistae dicuntur, qui omnia a sensibus repetunt, necnon recentiorum Idealistarum, Kantii praesertim; exponenda sunt systemata illa duo, quorum alterum immediatam intelligibilium sive in se ipsis sive in Deo perceptionem, alterum intelligibilium cognitionem per abstractionem a sensibilibus defendit. Huic posteriori sententiae, quam S. Thomas et Scholastici Doctores communiter tenent, si in omnibus et singulis, quae complectitur, adhaerendum Magistro non videatur, multo tamen minus priori, in quo plurima insunt pericula ac difficultates, adhaereat. Caveat vero, ne aliorum sententiis erroris notam facilius tribuat, aut ea, quae etsi dubia, innocua tamen sunt, acrius perstringat.

12. Agatur etiam hoc loco plenius de judicii natura, atque illud non voluntatis, sed intellectus actum elicitum esse probetur. De attentione, reflexione, idearum associatione, reproductione et recognitione. De loquela, ejus origine, utilitate et necessitate, ubi refutandi sunt Traditionales.

13. De appetitu sensitivo, de voluntate et libero hominis arbitrio.

14. De animae humanae immortalitate et ultimo fine, de hoc tamen breviter, uberiori tractatione in Ethicam dilata.

III. De Deo

15. De Dei existentia. Hic ostendatur, existentiam Dei posse et debere ex effectibus demonstrari, atque praecipua argumenta, quibus demonstratur, diligenter explicentur.

16. De Dei unitate atque attributis absolutis, singulari diligentia ostendendo, Deum esse vere infini-

tum, aeternum, immensum, immutabilem, simplicissimum, actum purissimum, vitam intellectivam subsistentem, ut confutentur recentiores Pantheistae, quippe qui Deum faciant ens indefinitum, potentiale, mutabile et, ut ajunt, impersonale.

17. De divino intellectu et voluntate, ubi hujus libertas indifferentiae, praesertim in creando, diligentissime demonstretur; caeterum de ea, sicut etiam de Dei justitia et bonitate necnon de praescientia libera futurorum ita agendum, ut ad controversias theologicas non deflectatur.

18. Creationis genuina notione diligentissime explicata, ostendatur, mundum neque ex materia praejacenti effici, neque ex Dei substantia emanare potuisse, omnemque rem creatam tota essentia a Deo diversam esse. Quaeratur etiam, an aeterna creatio possibilis fuerit, et agatur de mundi perfectione, atque ultimo fine, optimismo, qui dicitur, refutato.

19. Denique de concursu Dei ad creaturarum actiones, qui a conservatione causarum creatarum distinctus esse monstretur; postremo de providentia divina, etiam circa mala.

## PHILOSOPHIA MORALIS

1. De Philosophiae moralis objecto et partitione.

2. De fine, bono et malo generatim. De ultimo fine et beatitudine hominis; de hujus vitae destinatione.

3. De actuum humanorum natura, libertate et moralitate. De passionibus quoque et habitibus non obiter et cursim, sed diligenter et solide agatur.

4. De lege morali generatim et de lege naturali in specie, de ejus conceptu et existentia, ubi imprimis essentiale inter bonum et malum discrimen tuendum erit; de principio cognitionis, quod in natura rationali complete spectata, de principio obligationis, quod in voluntate Dei, sine qua nulla perfecta obligatio, quaerendum est, de ultimo denique fundamento (in quo utriusque principii ratio reperitur), quod est ipsa natura divina. Haec quidem diligenter contra Kantianos et plurimos alios defendenda sunt; addi vero potest, etiamsi (quod nonnulli Scholastici putarunt) ex sola natura rationali aliqua obligatio oriatur, hanc tamen minime posse (id quod recentiores illi volunt) principium esse, quo Dei voluntas vim nos obligandi accipiat. Denique hic etiam, qui vim legis naturalis ab *utilitate* aut *sensu* quodam animi repetunt, confutandi erunt.

5. De conscientia. De virtutibus et vitiis.

6. De officiis erga Deum, praecipue de cultu Dei interno et externo. Atque hic praecipuae quaestiones ex philosophia religionis inseri poterunt.

7. De officiis erga seipsum, ubi de pravitate suicidii et duelli, et de jure repellendi injustam aggressionem.

8. De officiis erga alios tum charitatis tum praecipue juris. Itaque de juris natura et partitione; de juribus connatis i. e. de libertate externa et libertate conscientiae, de jure circa honorem et famam; de juribus acquisitis, maxime de dominio et contractibus, ubi qui Socialismus et Communismus dicuntur, refutandi sunt.

9. De vita sociali generatim, ubi pactum sociale Rousseavii refutandum. De familia, ubi de conjugio et potestate paterna, quantum satis est, de potestate etiam herili et servitute, necnon de jure haereditatis agatur.

10. De societate civili, ejus natura et fine. De suprema potestate, quae in se spectata ipsa lege naturali, minime vero humana conventione existit. De variis regiminis formis, democratica, aristocratica, monarchica et mixta, quae, etsi alia in aliis rerum adjunctis melior, per se ipsae omnes legi naturali conformes sunt. De subjecto potestatis supremae, quod variis modis legitime determinatur; ubi magna circumspectione utendum et inter alia monstrandum est, quantum differat sententia, qua Theologi veteres potestatem supremam primitus in communitate esse statuebant, a doctrina, qua hodie ea, quae suprematia plebis appellatur, suaderi solet. De mutanda civitatis constitutione, ubi ex principiis modo positis, deducitur, injuste agere 1.° eos, qui novam regiminis formam alterutra parte invita introducere tentant; 2.° eos quoque, qui communitatis nomine et auctoritate subjectum supremae potestatis mutare praesumunt. De potestate leges ferendi, ubi nonnulla etiam alia de lege civili addi possunt. De potestate exequendi et administrandi rempublicam (breviter). De potestate puniendi, ubi jus gladii defendendum erit.

11. De jure gentium, de mutuis gentium foederibus; de jure belli et pacis.

12. Hic addi potest tractatio, in qua ostendatur, quid, admissa Ecclesiae institutione divina, de ejus relatione ad potestatem civilem ex principiis juris

naturalis judicandum sit. Asserenda igitur Ecclesiae tanquam Societatis perfectae plena in rebus suis independentia a potestate civili; hujus autem obligatio non solum obediendi Ecclesiae in iis, quae ad Dei cultum pertinent, sed, quoad fieri potest, rei quoque civilis administrationem attemperandi Ecclesiae necessitati et emolumento. De potestate autem Ecclesiae in ipsa regna temporalia, principes et magistratus non agatur; sed positis, quae supra enuntiata sunt, principiis, quaeratur, debita tamen cum moderatione et prudentia, de nonnullis juribus vel factis particularibus, ut de libertate cultus, quae quidem, etsi certis limitibus circumscripta ob temporum et locorum conditionem tolerari aliquando possit, per se tamen impia et injusta dicenda est; de jure Ecclesiae possidendi et administrandi bona temporalia; de legibus civilibus contra crimina in religionem commissa; de placeto regio.

*Vide praeceptum a R. P. Mutio impositum. Cens. et Praecepta c. V.*

XI. Has igitur materias Lectores nostri ita pertractent, ut nullam quidem praetermittant, quam accurate et solide non explanent, diutius tamen in iis morentur, quae pro temporum et locorum conditione ad finem nobis propositum prae caeteris opportunae cognoscuntur. Quod si ab auctore, qui nobis approbantibus praelegitur, nonnulla doctrinae capita supra proposita vel nullatenus vel obiter attinguntur; Lector, quae desunt, dictando adjiciat. Qui etsi non teneatur singulas quaestiones eodem plane ordine, quo supra positae sunt, explicare, caveat tamen ne temere eas permisceat, nec sibi licitum putet, quae uni anno adsignata sunt, in alium transferre.

XII. Porro ut gravissimo incommodo, quod ex opinandi libertate nascitur, efficacius occurreretur; Patres congregati optaverunt, ut praeter doctrinae tradendae capita texeretur catalogus earum opinionum, quas in scholis nostris non doceri expedit. Huic quoque desiderio ut pro virili parte obsequeremur, Praepositis Provincialibus mandavimus, ut hujuscemodi opinionum elenchum in sua quisque Provincia maturo consilio conficiendum confectumque ad nos mittendum curarent. Quae autem tum ex his a Provincialibus exhibitis tum ex aliis opinionibus, quas Praedecessores nostri variis temporibus prohibuere, seligendae visae sunt; eas hic subjicimus, Superioribus, ad quos pertinet, enixe commendantes, ut nullam earum a nostris tradi et defendi patiantur.

*V. Encycl. nostram d. d. 3 Dec. 1856.*

## *Propositiones aliquot philosophicae, quae in scholis Societatis docendae non sunt.*

*Epist. R. P. Michael. Ang. Tamburini d. d. 15 Jun. 1706 de 30 propos. phil. proscriptis. prop. 1.*

1. Mens humana de omnibus dubitare potest ac debet, praeterquam quod cogitet adeoque existat.

*Id. prop. 2.*

2. Reliqua non prius nobis certa et explorata esse possunt, quam clare innotuerit, Deum existere, summeque bonum esse, non fallacem, qui mentem nostram inducere in errorem velit.

*Id. prop. 3.*

3. Nonnisi per fidem divinam certo cognoscere quisquam potest, quod aliqua existant corpora, ne suum quidem.

4. Id omne et solum id, quod clare et distincte percipimus, certum nobis est.

5. Certitudo naturalis fundatur in actu fidei caecae, quae facultatum cognoscendi veracitati adhibetur.

6. Supremum et unicum veritatis criterium est ratio generalis seu generis humani auctoritas.

*Cf. Epist. R. P. Al.* FORTIS *de quibusdam propositionibus phil. non docendis. d. d. 4. Oct. 1823. prop. 1.*

7. Sola fides parit certitudinem. *

* FORT. *prop. 2.*

8. Nulla veritas ordinis metaphysici aut moralis independenter a revelatione divina cognosci potest; saltem cognitione reflexa.

9. Ratio humana propriis viribus non potest ullas veritates invenire, sed tantum acceptas confirmare, aut illustrare.

10. Methodus philosophica, quoties ratione privata nititur, non auctoritate sensuque communi, eodem numero habenda est, ac methodus theologica protestantium.

11. Intellectus finitus hoc ipso, quod finitus est, semper et in omnibus errori obnoxius est.

FORT. *prop. 5.*

12. Vocabula ad cogitandum, vel saltem ad reflectendum ita sunt necessaria, ut sine illis mens nullos conceptus aut judicia formare possit.

13. Intellectus primo et directe non res ipsas, sed ideas a rebus acceptas cognoscit.

14. Philosophiae munus est demonstrare ea, quae sunt, non potuisse non esse.

15. Mens humana, si se ipsa noverit, causas rerum omnium, quas experientia vel fide cognovit, investigare potest.

16. Is Philosophiae ac scientiae profectus admitti potest, ut quaecumque fides christiana credenda proponit, notionibus propriis, non solum analogicis apprehendantur et ex principiis rationalibus demonstrari possint.

17. Nominatim mysterium SS. Trinitatis ratio probe exculta, etsi non per se ipsa invenire, tamen postquam semel revelatione cognitum est, evidenter demonstrare potest.

18. Philosophia ita sui juris est, ut a nulla altiori scientia dirigi aut judicari debeat.

* 19. Relationes omnes sunt mere ideales.

20. Existentia rei est ipsa ejus operatio.

21. Extenso relatio ad spatium ita est essentialis, ut neque omnipotentia divina tolli possit.

** 22. Philosophice demonstratur, accidentia corporum etiam per omnipotentiam Dei a substantia separata conservari non posse.

23. Substantia generatim atque substantia corporis speciatim nihil est aliud, quam vis quaedam simplex, reliqua omnia, quae praeter eam vim corpori insunt, accidentia sunt. Haec doctrina usui esse potest in philosophia, quando explicanda est origo animae humanae, atque etiam in Theologia, cum de SS. Eucharistia agitur.

24. Penetratio corporum proprie dicta involvit contradictionem.

25. Potest dari creatura, quae natura sua habeat virtutem principalem creandi.

26. Creatio non est productio rei ex nihilo, sed productio rei, quae fit a solo Deo sine consortio alterius causae efficientis.

27. Idea creationis est primitiva et ad eam ascendere nequimus per cognitionem rerum creatarum; nec creatio ex causalitatis principio sed principium hoc ex creatione deduci debet.

28. Finis mundi non est gloria Creatoris sed felicitas creaturae.

* *Cf. Ordinatio pro Stud. super. R. P. Fr.* PICCOLOMINEI *an. 1651. pr. 5.*

*Cf.* TAMB. *prop. 10. et 11. Epist. R. P. Fr.* RETZ. *de 19. propos. phil. proscript. d. d. 8 Nov. 1752, prop. 1.*

** *Cf.* TAMB. *pr. 29,* RETZ. *epist. d. 13. Aug. 1755. Epist. R. P. Ign.* VICECOMITIS *de stud. phil. a. 17 Iul. 1752.* PICCOLOMINEI *prop. theol. 15.*

TAMB. *prop. 12*

PICCOL. *prop. 12.*

*Id. prop. 13.*

29. Conservatio rerum creatarum non est actio Dei positiva, sed hoc ipso res conservantur, quod non destruuntur.

30. Nulla substantia neque spiritualis neque corporea potest vel ab ipso Deo ad nihilum redigi. TAMB. prop. 9.

31. Deus non immediate h. e. actione a conservatione distincta ad omnes effectus causarum secundarum concurrit. Cf. PICCOL. prop. 21.

32. Deus solus per causas creatas agit; nulli autem creaturae competere potest potentia seu vis propria et intrinseca agendi ad extra. Ordinatio pro stud. super. edita a R P. Joann. ROOTHAAN an. 1850, prop. 6

33. Corpus moveri nihil est aliud, nisi illud a Deo conservari aliis atque aliis in locis successive. TAMB. prop 18,

34. Solus Deus est, qui movere possit corpora: Angeli vero, anima rationalis ipsaque corpora non sunt causae motus efficientes, sed occasionales tantum. TAMB. prop. 19.

35. Bruta sunt mera automata omni sensu et cognitione carentia. TAMB. prop. 21.

36. Bruta circa objecta particularia discurrunt vero et proprie dicto discursu. PICCOL. prop. 46.

37. Facultates intellectuales ex sensibilitate transformata oriuntur.

38. Mens apprehendendo seu percipiendo non agit, sed est facultas mere passiva. TAMB. prop. 26. Cf. PICCOL. prop. 45.

39. Possibilis est creatura, quae habeat actum intellectus identificatum cum substantia. PICCOL. prop. 52. Cf. RETZ. prop. 9.

40. Essentia animae intelligentia tantum et voluntate constituitur; facultates autem et habitus sive naturales sive supernaturales aliud non sunt, quam actus permanentes. ROOTHAAN prop. 7

41. Judicium et illatio sunt actiones non intellectus, sed voluntatis. TAMB. prop. 27.

452



PICCOL. prop. 47. 42. Potest aliquid substantiale, natura sua incorruptibile atque independens, a materia educi.

Idem prop 53 43. Possibilis est anima spiritualis ( i. e. a materia independens ) quae non sit intellectiva.

PICCOL. prop. 44. 44. Dantur in homine simul et permanenter plures animae realiter inter se distinctae.

ROOTHAAN prop. 8. 45. Unio naturalis animae et corporis dici potest et est unio hypostatica.

TAMB. prop 22. 46. Animae rationalis unio cum corpore in eo solum consistit, quod Deus voluerit ad certas mutationes corporis certas in anima perceptiones aut motus excitari, et vice versa pro certis animae cogitationibus seu voluntatibus certos in corpore motus sequi.

47. Anima humana non immediate a Deo creatur, sed a parentibus per generationem producitur, saltem quatenus est sensitiva.

48. Corpus et anima dynamice tantum, non vero entitative uniuntur ; h. e. ita conjuncta sunt, ut in se invicem agant, non vero ut constituant unam naturam seu essentiam.

49. Conscientia sui est ratio formalis personae, seu per conscientiam sui natura rationalis constituitur persona.

50. Anima corpori unita, virtute naturali in eum statum transferri potest, in quo a corpore independens ad instar animae separatae seu puri spiritus cognoscat et intelligat.

TAMB. prop 4. 51. Mens nostra, eo quod finita sit, nihil certi de infinito potest scire : proindeque a nobis disputari de illo nunquam debet.

FORT. prop 3. Cf. ROOTH. prop. 2 52. Existentia Dei est prima veritas, quae certo cognoscitur.

53. Ex existentia entis contingentis male deducitur existentia entis necessarii h. e. Dei. Fort. prop. 4.

54. Hujusmodi demonstratio Dei ex effectibus saltem non est perfecta, sive apodictica.

55. Ex consideratione rerum creatarum Dei cognitio in nobis oriri non potest, sed tantum perfici.

56. Principium sentiens fit intelligens ideâ entis ei communicata, quae quidem idea est ipsa forma intellectus.

57. Objectum reale ideae entis transcendentalis et generalissimi est Deus.

58. Conceptus finiti et contingentis, utpote negativus, absque praevio et affirmativo conceptu entis infiniti et necessarii efformari nequit.

59. Non possumus concipere essentias rerum, nisi praevio conceptu Dei, etsi Deus hoc conceptu non cognoscatur reflexe et distincte, sed tantum directe et velut in confuso, scilicet ut ens simpliciter.

60. Idea Dei ut entis simpliciter, etsi non actualis sed habitualis, nec reflexa sed directa, menti est essentialis.

61. Lumen intellectuale objectivum est ens infinitum menti praesens, et ei prima principia objiciens; subjectivum est ipse intellectus ea notitia informatus.

62. Prima intelligibilia sunt archetypa seu exemplaria divini intellectus, a nobis in se ipsis, per intuitivam scilicet ideam entis, obscure saltem et implicite cognita, per quae deinde, accedente sensatione, rerum naturas perspicue et explicite cognoscimus.

63. Actu primario (idea entis universalissimi) intellectus eminenter et implicite, etsi directe et habitualiter cognoscit omne omnino ens sub ratione

omnis cognoscibilitatis; et ideo ille actus subjectivus omnes alios actus subjectivos eminenter continet, ut etiam actus objectivus (Deus tanquam ens universale) omnia alia entia eminenter et implicite continet.

64. Cum intelligimus necessitatem metaphysicam et intrinsecam possibilitatem rerum, objectum reale hujus conceptus est ipse Deus, quamvis in confuso tantum necdum explicite cognitus ut Deus.

65. Deus ut agens ad extra immediate h. e. in ipsa operatione sua a nobis naturali facultate cognoscitur.

66. Doctrina Scholasticorum, qua ideas per abstractionem a sensibilibus oriri statuunt, nullatenus aut certe parum differt a systemate recentiorum, qui Sensistae dicuntur.

*Cf.* ROOTHAAN *prop. 3.*

67. Deus in simplicissima sua entitate continet realiter, licet absque forma, entia omnia distincta et diversa, adeoque essentia omnium, quaecumque sunt, non est realiter diversa ab ipsa Dei essentia, et inde est, quod ens simpliciter et ens finitum non faciunt numerum.

68. Esse divinum et esse creaturarum genere conveniunt, et sola specie differunt.

ROOTHAAN *prop. 4.*

69. Creare est actuare formaliter essentiam rei in Deo realiter contentam; seu actio creandi est actus Dei, quo Deus actuando seipsum ut ens eminens hominis v. g. hominem formalem a seipso formaliter distinguit, negat et excludit ac extra se actuat et ponit. Hoc ens formale substantiae creatae remanet post creationem comprehensum in ente eminente seu in Deo, tanquam pars in toto, non quidem in toto formali, sed in toto infinito, simplicissimo, quod suas quasi partes absque ulla sui divisione et diminutione extra se ponit.

70. Deus se actuando ut ens eminens hominis liberi, constituit ipsius essentiam et possibilitatem omnesque ipsius proprietates et facultates, actus et modos. BOOTHIUS prop. 5.

71. In Deo nec est necessitas nec libertas proprie dicta.

72. Rejicienda est distinctio a Theologis invecta, qua Dei actus ad intra necessarios, ad extra liberos esse statuitur.

73. Tam necessarius et tam liber est actus creationis, quam necessarius et liber est actus, quo Deus amat se ipse.

74. Voluntas humana omni actu suo appetit bonum simpliciter, quod est bonum summum seu Deus.

75. Finis praesentis vitae non est sola dispositio ad beatitudinem aeternam, sed etiam temporalis et externa felicitas, ita ut hanc praeter virtutem prosequi teneamur.

76. Cultus Dei externus non per se ipse debitus, sed solum propter fovendum internum adhibendus est.

77. Homo natura autonomus est adeoque nulli superiori subditur, quem libere non elegerit. Auctoritas proinde nihil aliud est, quam summa voluntatum, judiciorum et virium, quibus homines in societate se abdicant, ut inde fiat possibilis humana societas.

78. Jus innatum externae libertatis ad actus omnes, aliorum hominum juribus non contrarios, extenditur; quare actionem, quamvis intrinsece malam, qua tamen aliena jura non violantur, nunquam legitime impedimus.

79. Jus proprietatis non continetur lege naturali, sed arbitraria hominum conventione introductum est.

80. Proprietas ab una lege civili pendet, nec nisi in eadem lege jus succedendi totum fundatur.

81. Testamenta nonnisi ex dispositione juris positivi vim obligandi sortiuntur.

XIII. Itaque propositiones hae omnes ne a Societatis hominibus sive in scholis tradantur sive in disputationibus propugnentur, sive etiam libris edendis inserantur, interdicimus et prohibemus; ideoque hunc Catalogum cum singulis Professoribus et Praefectis superiorum facultatum, necnon cum librorum Revisoribus communicari volumus [1]; omnesque in Domino hortamur, ut in re tam gravi dignos se Societatis filios prompta et constanti obedientia exhibeant. Absit autem, ut quisquam id sibi praestitisse videatur, si de mente, qua haec nostra Ordinatio edita est, parum sollicitus id tantum provideat, ne sententias, quas proscripsimus, iis, quibus nos usi sumus vocabulis enuntiet, aut ipsas quidem sententias hic positas, non vero quae cum iis necessario conjuncta sunt, evitet. Et ut de mente nostra dubitari nequeat, expresse declaramus, ad uniformitatem et securitatem philosophicae institutionis coram Deo Domino nostro id nobis necessarium visum esse, ut in iis praesertim quaestionibus philosophicis, quae

*Cong. V. D. 41. 56. Rat stud. Reg. prof. phil. 6. Cf. Reg. Prof. theol. 2. 5. 4. Reg. 5. 10.*

cum theologicis connexae sunt, Lectores et Scriptores nostri, quoad Institutum non uno in loco praecipit, vestigia Angelici Doctoris S. Thomae, exemplo et ductu eorum, qui omni tempore his studiis in So-

[1] Cum externis vero haec Ordinatio communicanda minime est, sed omnino servanda reg. com. 38.

cietate maxime floruerunt, consectentur. Quod qui ex animo facere conabuntur, haud difficiliter intelligent, quorsum, quae in singulis materiis statuimus, collineent, atque eos quoque scopulos, qui a nobis explicite non sunt indicati, vitabunt.

XIV. Neque enim propositum nobis esse poterat, errores omnes, a quibus periculum aliquod imminere posset, singillatim persequi; sed eas opiniones simul collectas exhibere, quae hac nostra aetate studiosius vitandae esse viderentur. Inter quas nonnullae, quas a Societatis hominibus nunquam traditas esse confidimus, ideo nihilominus recensitae sunt, ut Magistri tanto diligentius auditores quoque suos ab iis admittendis absterrerent. Quamquam nec id postulandum est, ut omnes, quas notavimus, propositiones a Magistro data opera refutentur; cum alias silentio praeterire satis esse possit, aliae in Philosophia quidem vitandae, sed in Theologia demum ex proposito refellendae sint.

XV. Caeterum quod alias a Praedecessoribus nostris declaratum est, id nos quoque denuo edicimus, videlicet in animo nobis minime esse, sententias, quas recensuimus, censura aliqua afficere, cum hoc sit altioris potestatis, sed tantum ad majorem fructum in auditoribus faciendum statuere, ut in scholis Societatis nostrae non doceantur. Quoniam enim ad hunc fructum consequendum non semel nobis in Constitutionibus et Cong. GG. decretis praecipitur, ut in quavis facultate non securam, sed securiorem, nec approbatam, sed magis approbatam doctrinam sequamur; non quaevis alicujus opinionis probabilitas sufficit, ut in scholis nostris tradi aut in disputationibus

*Ordin. pro stud. sup. n. 15.*

defendi possit. Quare, ut monuit R. P. Franc. Piccolomineus: « nec cuiquam patrocinari debet, si quae « forte ex illis propositionibus reperiantur apud ali- « quos auctores vel in libris jam editis a nostris, etiam « cum aliqua approbatione; nam optandum fuerat, « ut diligentiores fuissent et severiores plerique re- « visores ». Accedit, quod major etiam in scholastica doctrina, quam in scribendis libris cautio adhibenda est. Plurimum enim interest, primam in quavis facultate institutionem quam maxime solidam et tutam esse; cum in hac reliqua cultura animi et eruditio velut in fundamento suo nitatur, et siquid in ea peccatum est, id postmodum aegerrime emendetur. Ad haec non securitas modo, sed uniformitas quoque doctrinae ab Instituto nobis saepe et graviter commendatur. Quae quidem si non una de causa omni tempore expetenda erat, hac nostra aetate summe necessaria existimari debet. Cum enim post tot rerum paene omnium violentas commutationes in ratione quoque studiorum pleraque hactenus incerta fluctuent, et maxima sit apud ipsos populos christianos in disciplinis praesertim philosophicis opinionum discrepantia, fieri plane non potest, ut Societas ad instaurandam rectam juventutis institutionem, et ad sanam doctrinam tuendam valide conferat, nisi filii ejus inter se ipsi quam fieri potest arctissime conjuncti unius oris et labii fuerint. Hic autem consensus nullus certe esse potest, si, quaenam ex multis, quae circumferuntur, sententiis ad scholasticam institutionem aptiores sint, privato Magistrorum judicio definiendum prorsus relinquitur

XVI. Jam vero nec illud praetereundum est, de quo dubitare nemo potest, eo scilicet religiosius, quae in eum finem a Societatis Praepositis sancita fuerint, nostris Lectoribus custodienda esse, quod non suo sed Societatis nomine et auctoritate docendi munere funguntur. Et si Societas ab omnibus, quibus hoc munus defert, suo jure postulat, ut id ad normam a se praescriptam exerceant; multo magis ab iis, quibus suam ipsius juventutem instituendam tradiderit, expectare atque exigere debebit, ut audientium animos non suis quisque opinionibus, sed doctrina a Societate probata imbuant. Ea quidem est temporum nostrorum iniquitas, ut sperare vix liceat, fore ut plerique omnes in approbanda philosophica doctrina, quaecumque fuerit, consentiant; id tamen me sperare posse laetor, fore ut apud Societatis filios satis causae sit ad parendum voluntatem nosse moderatorum. Neque enim diffident, a Deo prae reliquis illos, quibus ipse universalis boni providentiam in Societate credidit, illuminari et dirigi, probeque norunt, nisi horum voluntati obtemperent, numquam fore, ut studiorum ac laborum suorum fructum eum, quem solum sibi aliisque optare debent, consequantur.

XVII. Ut igitur haec omnia fideliter et constanter in opus deducantur, exemplo ejusdem Praedecessoris nostri Francisci Piccolominei, imprimis Rectores Collegiorum, in quibus superiores traduntur facultates, monemus, ut hujus Ordinationis nostrae executionem inter praecipuas sui muneris curas ponant; de scholis saepe et diligenter inquirant, et singulis annis in renovatione studiorum eam omnibus, ad quos spectat, in memoriam revocari curent. Provinciales

*Ordin. pro stud. sup. n. 16.*

deinde, cum ejusmodi Collegia visitant, vocato etiam ad consultationem studiorum Praefecto, examinent attente, quomodo ea, quae statuimus, serventur, atque hujus sui officii rationem reddant Praeposito Generali, ad quem de eadem observatione Consultores quoque et Praefectus studiorum quotannis referant. Nec enim nisi omnibus conjunctis nitamur et sedulam pro suo quisque munere operam navemus, fas est sperare futurum esse, ut quae Deo disponente sancita sunt, ad ejusdem Dei laudem et gloriam opere compleantur.

ROMAE M. DCCC. LVIII. TYPIS CIVILITATIS CATHOLICAE

462

*Edizione di Esemplari* LXXX.

**N. 19.**